

Historian tukimateriaalia

Lukion opetussuunnitelman perusteiden 2019

historian taitojen, laaja-alaisten tavoitteiden ja moduuleiden sisältöjen tarkastelua

LUKUOHJE

Kuinka luet tukimateriaalia ja kuinka voit käyttää sitä paikallisen opetussuunnitelman laadinnassa sekä osana opetustasi?

Oheinen materiaali sisältää ajatuksia, esimerkkejä ja ehdotuksia lukion opetussuunnitelman perusteiden historian ainekohtaisen osuuden tulkintaan. Tätä materiaalia voi hyödyntää paikallisessa opetussuunnitelmatyössä.

Tukimateriaalin ensimmäinen osa avaa historian oppiaineen yleisiä tavoitteita ja LOPS-tekstissä käytettyjä käsitteitä. LOPS:n mukaan “opetuksen tehtävänä on vahvistaa opiskelijan historiallista ajattelua”. Alla avatut historian taidot ovat samalla historiallisen ajattelun osa-alueita, joita kuvataan opetussuunnitelman sivuilla 280–283.

Tukimateriaalin toinen osa täsmentää opetussuunnitelman perusteissa kuvattua laaja-alaista osaamista historian oppiaineessa. Tukimateriaalissa LOPS-tekstiä täydentävät huomiot on merkitty laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden mukaan. Oppiaineena historia on avainasemassa, jotta laaja-alaisen osaamisen tavoitteet voivat toteutua lukiokoulutuksessa.

Tukimateriaalin kolmannessa osassa taitotavoitteita, mahdollisia työtapoja ja ehdotuksia arviointiin avataan moduuleittain. Tukimateriaalissa annetut esimerkit ovat ehdotuksia eivätkä sido paikallista opetussuunnitelmatyötä.

HISTORIAN TAIDOT

HISTORIAN TAITO

Mitä taito korostaa ja miten sitä voidaan arvioida? Lisäksi esimerkkejä opetukseen

Historiallisen tiedon hankkiminen ja tulkitseminen

Historiallisen tiedon hankkiminen ja tulkitseminen tarkoittavat opiskelijan kykyä etsiä ja löytää tietoa sekä erottaa olennainen tieto epäolennaisesta tiedosta.

Tiedon hankkiminen itsessään on yleinen taito. Historialliseen ajatteluun kuuluu sen sijaan kyky arvioida merkityksellisyyttä. Historian merkityksellisyyttä on kyky ymmärtää, mikä ihmiskunnan menneisyydestä on ollut yhtäältä omana aikanaan ja toisaalta tämän päivän näkökulmasta tärkeää. Valitusta näkökulmasta riippuen eri ilmiöt, tapahtumat tai kehityskulut voivat olla merkityksellisiä. Erikokoisten sisältökokonaisuuksien hallinta on osa historiallisen tiedon hankintaa ja tulkintaa. Lisäksi hakukoneiden algoritmien toimintaperiaatteiden ja valeutisten ymmärtäminen on osa tiedon hankkimisen ja tulkittamisen osaamista. Tiedon luotettavuuden arviointia voi harjoitella samalla kun harjoittelee historian tekstitaitoja.

Opiskelijat voivat harjoitella eritasoista tiedonhakua hakemalla tietoa esimerkiksi valmiista oppimateriaalista kuten oppikirjasta, valmiista opettajan osoittamista tietokannoista, kirjastosta, sosiaalisesta mediasta tai avoimemmin ilman tarkkaa kohteen määrittelyä.

Syy- ja seuraussuhteet

Syy- ja seuraussuhteiden ymmärtäminen tarkoittaa opiskelijan kykyä ymmärtää historian tapahtumien, ilmiöiden ja kehityskulkujen taustoja ja seurauksia. Syiden ja seurausten ymmärtämisessä korostuvat niiden moninaisuuden ymmärtäminen sekä se, miten ja mihin eri syyt vaikuttivat, miten eri seuraukset syntyivät ja kuinka pitkäjäkaisiä eri syyt ja seuraukset olivat ajallisesti tutkitun ilmiön/tapahtuman kannalta. Taidon hallinnassa on tärkeää pystyä arvioimaan syiden ja seurausten keskinäisiä vuorovaikutussuhteita.

Opiskelijat voivat esimerkiksi tarkastella ja purkaa syitä ja seurauksia edellä mainittujen korostusten kautta tarkastelemalla jotain historian tai nykyajan tapahtumaa tai ilmiötä.

Muutos ja jatkuvuus

Muutoksessa ja jatkuvuudessa opiskelija pyrkii tarkastelemaan ja ymmärtämään, mitä muutoksia on tapahtunut ja mikä on pysynyt samana tarkasteltavalla ajanjaksolla. Muutoksen ja jatkuvuuden avulla opiskelijan on mahdollista hahmottaa historian tapahtumat, ilmiöt ja kehityskulut mielekkäiksi kokonaisuuksiksi. Syy- ja seuraussuhteisiin verrattuna muutoksen ja jatkuvuuden tarkastelu kytkeytyy tavallisesti pidempiin ajanjaksoihin, eikä niiltä löytyvät historian tapahtumat, ilmiöt ja kehityskulut välttämättä kiinnity aina vahvasti toisiinsa. Muutoksen ja jatkuvuuden käsitteillä voi myös havainnollistaa historian ajanjaksojen jälkikäteen tehtyä jaottelua.

Opiskelijat voivat esimerkiksi tarkastella haluttujen aikakausien muutoksia ja jatkuvuuksia eri tasoilla: ylätasoa vaikuttavaksi yhteiskuntiin, valtioihin ja politiikkaan sekä alatasoa vaikuttaviksi erilaisten ihmisten ja ihmisryhmien elämään.

**Aikakäsitys
(kronologinen
ajattelu)**

Aikakäsitys eli kronologinen ajattelu tarkoittaa opiskelijan kykyä hahmottaa ja ymmärtää historian tapahtumien ajallista järjestystä ja samanaikaisuutta ja sitä, miten paljon aikaa mistäkin on kulunut, sekä näiden kautta käsitystä nykyisyydestä historiallisen kehityksen tuloksena ja tulevaisuuden lähtökohtana. Aikakäsityksen avulla opiskelija pystyy suhteuttamaan nykyisyyden lisäksi myös itsensä osaksi ajallista jatkumoa.

Opiskelijat voivat esimerkiksi sijoittaa tuntemiaan historian tapahtumia ja ilmiöitä aikajanelle kronologiseen järjestykseen ja suhteuttaa eri alueellisten tasojen (maanosa, valtio, paikallisuus) ja elämän tasojen (perhe, suku, yhteisö) tapahtumia ja ilmiöitä ajalliseen järjestykseen ja päällekkäisyyteen eri historian nimetyille aikakausille.

**Historiallinen
empatia**

Historiallinen empatia tarkoittaa opiskelijan kykyä asettua menneisyyden ihmisen rooliin ja asemaan historiallisessa kontekstissa. Tarkoituksena on pyrkiä ymmärtämään menneisyyden ihmisten toimia, ajatuksia, tunteita, kokemuksia ja ratkaisuja henkilön omista lähtökohdista käsin. Historiallista empatiaa harjoitellessa voi myös pyrkiä ymmärtämään, miten kyseisen ajanjakson tapahtumat ja ilmiöt vaikuttivat henkilön tai ihmisryhmän elämään.

Historiallisen empatian vastakohta on presentismi eli oman ajan arvojen ja käsitysten siirtämistä sellaisenaan menneisyyteen, jopa menneisyyden ihmisten toiminnan arvottaminen tai tuomitseminen tämän päivän arvojen perusteella.

Opiskelijat voivat ottaa todellisen tai fiktiivisen menneisyyden ihmisen roolin simulaatiossa tai tuottaa henkilön näkökulmasta esimerkiksi päiväkirjaa, kirjeitä, lehtikirjoituksia tai vaikka draamaa.

**Historian
tekstitaidot**

Historian tekstitaidot tarkoittavat opiskelijan kykyä lukea ja tulkita erilaisia historian lähteitä sekä tuottaa oppiaineelle ominaista tekstiä. Lähteitä ovat kaikki erilaiset kirjalliset lähteet (tekstit, kuvat, tilastot, äänet, videot) sekä esimerkiksi suulliset lähteet, rakennukset ja esineet.

Lähdettä luettaessa ja tulkittaessa opiskelija kiinnittää ensin huomiota lähteen käyttötarkoitukseen, sen laatijan tavoitteisiin ja historialliseen kontekstiin, jossa lähde on luotu. Toiseksi opiskelija kiinnittää huomiota lähteen asiasisältöön eli siihen, mitä lähde meille kertoo. Lähdekritiikki on osa lähteen lukemisen taitoa, jossa opiskelija arvioi lähteen luotettavuutta ja tarkoitusta.

Historian tekstitaitoihin kuuluu myös kyky tuottaa menneisyyttä koskevaa tietoa tulkintansa kautta. Samoin kuin luettaessa, myös tuottaessa opiskelija voi ilmaista ymmärrystään ja tulkintaansa kirjoitettuna esimerkiksi tekstinä, kuvina, tilastoina, ääninä ja videoina.

Historian tekstitaitojen hallinta vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa. Historialle ominainen tapa lukea ja tulkita lähteitä antaa valmiuksia arvioida tiedon luotettavuutta myös tämän päivän maailmassa. Opiskelija ymmärtää tekstitaitoja hallitsemalla historiallisen tiedon muodostumisen prosesseja ja sitä kautta myös historiantutkimusta.

Opiskelija voi harjoitella historian tekstitaitoja lukemalla ja tulkitsemalla erilaisia, eritasoisia ja -tyyppisiä historian lähteitä ja tuottamalla historiatietoa erilaisissa muodoissa. Historian tekstitaitoja voi pilkkoa osiin lukemisessa (käyttötarkoitus, tavoite, lähdekritiikki laajemmin, historialliseen kontekstiin sijoittaminen, mitä lähde kertoo) sekä tuottamisessa.

Historian käyttö

Historianopetuksen tehtävänä on vahvistaa opiskelijan kykyä tunnistaa ja purkaa historian poliittista ja yhteiskunnallista käyttöä ja väärinkäyttöä. Kyky arvioida historian käyttöä linkittyä vahvasti historian tekstitaitoihin ja monitulkintaisuuteen.

Opiskelijoiden ennakkotieto tai -käsitys historiasta perustuu usein historiakulttuuriin eli esimerkiksi historiallisiin sarjoihin, elokuvaan tai kirjoihin tai kollektiiviseen muistiin. Historiakulttuurista kumpuavat tulkinnat menneisyydestä voivat olla ristiriidassa tieteellisen historiankirjoituksen kanssa. Historiapoliittikka tarkoittaa historian tulkintojen käyttämistä niin, että tavoitteena on oikeuttaa tämän päivän politiikkaa.

Opiskelijat voivat esimerkiksi tarkastella julkisuudessa esitettyjä historian tulkintoja tai väitteitä ja analysoida, miten perusteltuja ne ovat. Opiskelijat voi ohjata pohtimaan, mitä tämän päivän tavoitetta esitetty tulkinta pyrkii oikeuttamaan, ja tarkastelemaan historiakulttuurin luomia arkikäsitteitä historiasta.

Monitulkintaisuus

Monitulkintaisuus on opiskelijan kykyä nähdä historian tapahtumat, ilmiöt ja kehityskulut eri perspektiiveistä. Eri perspektiivien ymmärtämisessä korostuu historiallisen tiedon tulkinnallinen luonne.

Historian monitulkintaisuuden ymmärtäminen vahvistaa opiskelijan kykyä purkaa stereotyyppioita ja kunnioittaa muiden identiteettejä. Monitulkintaisuuden ymmärtäminen auttaa tunnistamaan ja purkamaan sellaisia historiasta esitettyjä tulkintoja, jotka pyrkivät rajaamaan nykypäivän ja tulevaisuuden vaihtoehtoja.

Opiskelijat voivat esimerkiksi lukea erilaisiin historian tapahtumiin ja ilmiöihin liittyviä tulkintoja erilaisessa asemassa olevien tahojen näkökulmien kautta, pohtia syitä näkökulmien erilaisuudelle ja arvioida, mitkä tulkinnoista ovat objektiivisempia ja mitkä subjektiivisempia.

Historiatietoisuus

Historiatietoisuus on käsitteenä historiallisen ajattelun kaltainen yläkäsite, joka pitää sisällään useita historialle ominaisia taitoja. Historiatietoisuus viittaa kykyyn ymmärtää menneisyyden, nykypäivän ja tulevaisuuden välistä vuorovaikutusta. Historiatietoisuus liittyy sekä aikakäsitykseen että historian monitulkintaisuuteen. Sen lisäksi, että opiskelija kykenee sijoittamaan itsensä ja oman aikansa ajalliseen jatkumoon, historiatietoisuuteen kuuluu kyky havaita menneisyydestä esitettyjen tulkintojen vaikutus käsityksiin nykyhetkestä ja odotuksiin tulevaisuudesta.

Historiatietoisuutta voi jakaa osiin ja harjoitella muutoksen ja jatkuvuuden, aikakäsityksen, historian tekstitaitojen, historian käytön ja monitulkintaisuuden avulla.

LAAJA-ALAINEN OSAAMINEN

YLEISESTI

Historia tukee opiskelijan oman identiteetin kehittymistä ja kasvua eettiseen toimijuuteen. Se auttaa opiskelijaa kasvamaan sivistyneeksi ja avarakatseiseksi yhteiskunnan jäseneksi. Historian opetuksen tavoitteet toteutuvat linkittyen laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin.

Lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaan (s. 61) kaikkia laaja-alaisen osaamisen osa-alueita opiskeltaessa on tarkoitus, että opiskelija

- havainnoi ja analysoi nykyajan ilmiöitä ja toimintaympäristöjä sekä oppii etsimään hyvän tulevaisuuden rakentamisen elementtejä
- osaa esittää perusteltuja käsityksiä toivottavista muutoksista ja rohkaistuu toimimaan eettisesti kestävien ratkaisujen puolesta sekä oman arjen että yhteiskunnan tasolla
- saa mahdollisuuksia oman mukavuusalueen haastamiseen, osaamisen jakamiseen ja vertaisoppimiseen sekä ratkaisujen yhdessä ideointiin ja tuottamiseen.

Nämä tavoitteet ovat suurelta osin historian ja yhteiskuntaopin opetuksen keskeisiä tavoitteita. Historia ja yhteiskuntaoppi ovat avainasemassa erityisesti kahden ensimmäisen tavoitteen saavuttamisessa. Kaikille laaja-alaisen osaamisen osa-alueille asetut tavoitteet korostuvat historian ja yhteiskuntaopin opetuksessa esimerkiksi seuraavasti:

- Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019 painottaa orientaatiota tulevaisuuteen: ilman historian tuntemusta on mahdotonta arvioida nykypäivää ja tulevaisuutta (historiatietoisuus).
- Historia oppiaineena tarkastelee yhteiskuntien muutosta ja kehitystä erilaisissa ajallisissa ja maantieteellisissä konteksteissa (muutos ja jatkuvuus).
- Yhteiskuntaoppi harjaannuttaa analysoimaan yhteiskunnan toimintaa ja perusteltujen mielipiteiden esittämistä (aktiivinen kansalaisuus).
- Koska kumpikaan oppiaine ei hae tai esitä absoluuttisia vastauksia, opetuksessa korostuvat keskustelu- ja argumentointitaidot sekä monitulkintaisuus.

HYVINVOINTIOSAAMINEN

Historia vahvistaa opiskelijan hyvinvointiosaamista kehittämällä eettistä ajattelua, myötätuntoa ja valmiuksia ottaa muut ihmiset ja heidän näkökulmansa sekä tarpeensa huomioon. Oppiaine tukee oman identiteetin etsintää, auttaa jäsentämään minäkuvaa sekä edistää omien vahvuuksien tunnistamista ja hyödyntämistä. Lisäksi se syventää ymmärrystä hyvinvointiyhteiskuntien kehityksestä.

Historianopetus tukee oman identiteetin rakentamista ja tekee näkyväksi identiteettien moninaisuuden ja muutoksen erilaisissa ajallisissa ja maantieteellisissä konteksteissa.

Esimerkkejä sopivista moduuleista sekä sisältö- ja taitotavoitteista:

- HI3, HI4, HI5 ja HI6: maailmankuvan kehitys, suomalaisuuden synty, oman identiteetin rakentaminen, historian käyttö

Historian opiskelu auttaa suhteuttamaan muuttuvan maailman epävarmuutta ja asettamaan tämän päivän tapahtumia ja ilmiöitä laajempaan perspektiiviin. Historiallisesti katsoen muutos on maailmassa aina läsnä eikä itsessään hyvä tai paha asia.

Esimerkkejä sopivista moduuleista sekä sisältö- ja taitotavoitteista:

- HI1: väestön ja ilmaston muutokset – kriisien jälkeen uusi nousu; ratkaisuja ongelmiin (esim. työolot)
- HI1-moduulin rooli yhteiskuntien ja ekosysteemien historiallisen hyvinvoinnin avaajana, sopeutumiskeinoja eri aikoina
- HI2: kansainvälisten suhteiden seuraaminen ja ymmärtäminen
- HI3: hyvinvointiyhteiskunnan kehitys (muutos ja jatkuvuus)

VUOROVAIKUTUSOSAAMINEN

Vuorovaikutusosaaminen näkyy historian opetuksessa oppiaineen tavoitteissa ja työskentelytavoissa. Historialle ominaiset työtavat ovat keskustelevia, opiskelijalähtöisiä ja vuorovaikutteisia. Opintoissa on olennaista oppia kohtaamaan, ymmärtämään ja hyväksymään erilaisia ajattelu- ja työskentelytapoja. Toisten kuunteleminen ja ymmärtäminen sekä toisten näkemyksiä arvostava argumentaatio edistävät oppimisen lisäksi sosiaalisia ja yhteistyötaitoja, kehittävät myötätuntotaitoja sekä vahvistavat kaikkien osallisuutta ja myönteistä oppimisilmapiiriä.

Historian opetuksessa painotetaan monipuolisia tiedontuottamis- ja julkaisemistapoja sekä harjoitellaan asiaperusteista argumentointia.

Esimerkkejä sopivista moduuleista sekä sisältö- ja taitotavoitteista:

- läpileikkaava kaikissa moduuleissa
- esseevastausten harjoittelu ensimmäisistä moduuleista lähtien

Sananvapauden merkitys korostuu erilaisia historiallisia ja nykypäivän yhteiskuntia vertailemalla.

Esimerkkejä sopivista moduuleista sekä sisältö- ja taitotavoitteista:

- historiassa esimerkiksi HI2 ja HI4: sananvapaus ja oikeus lausua poliittinen mielipide pelkäämättä vainoa (huomioiden sananvapauden rajat)

Historiallinen empatia vahvistaa kykyä eläytyä toisen asemaan.

Esimerkkejä sopivista moduuleista sekä sisältö- ja taitotavoitteista:

- läpileikkaava kaikissa moduuleissa
- ks. myös kohta Eettisyys ja ympäristöosaaminen

MONITIETEINEN JA LUOVA OSAAMINEN

Historian oppiaineen lähtökohtana on oppia hyödyntämään ja arvioimaan kriittisesti erilaisia tietolähteitä ja niiden luotettavuutta sekä ymmärtämään ja arvostamaan tutkitun tiedon merkitystä. Opetuksessa opiskelija harjaantuu tuottamaan, yhdistelemään ja soveltamaan tietoa monialaisissa verkostoissa rohkeasti, luovasti ja tulevaisuuteen suunnaten. Historia vahvistaa monelta osin opiskelijan monitieteisen ja luovan osaamisen sekä monilukutaidon kehittymistä. Opetuksessa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan yhteistyötä korkeakoulujen kanssa.

Historian ja yhteiskuntaopin opetuksen lähtökohtana on tutkitun tiedon arvostaminen ja ymmärtäminen, minkä pohjalta pystyy muodostamaan perusteltuja tulkintoja ja päätelmiä. Yhteiskunnallinen tai historiallinen tieto ei ole mielipidekysymys, vaan kummassakin oppiaineessa tulkinnan tulee perustua käytettävissä olevaan evidenssiin ja tieteenalojen tapoihin rakentaa tietoa. Kielitietoisuus tarkoittaa, että jokainen opettaja on oman oppiaineensa kielen ja käsitteiden opettaja.

Esimerkkejä sopivista moduuleista sekä sisältö- ja taitotavoitteista:

- läpileikkaava kaikissa moduuleissa

Tiedon luotettavuuden arviointi on historianopetuksen ytimessä. Historian lukutapa suhtautua teksteihin tulkinnan kohteena, ei neutraalina informaationa, vahvistaa opiskelijoiden kykyä toimia muuttuvassa informaatioympäristössä. Historian tekstitaitojen vahvistaminen vahvistaa opiskelijan monilukutaitoa. Tavoitteellisuus edellyttää järjestelmällistä erilaisten tekstien käyttöä opetuksessa.

Esimerkkejä sopivista moduuleista sekä sisältö- ja taitotavoitteista:

- läpileikkaava kaikissa moduuleissa
- HI2: informaatiovaikuttaminen

YHTEISKUNNALLINEN OSAAMINEN

Historian opetuksessa korostetaan yhteiskunnallista osaamista tukevalla tavalla ihmisoikeuksien, tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden merkitystä. Demokratian, aktiivisen kansalaisuuden ja kansainvälisen yhteistyön moninaisia mahdollisuuksia tarkastellaan kestävän tulevaisuuden periaatteiden mukaisesti. Lähdekriittisyyden ja medialukutaidon vahvistaminen on oppiaineessa keskeisessä roolissa. Historian opiskelu auttaa opiskelijaa tulemaan tietoisiksi historian yhteiskunnallisesta ja poliittisesta käytöstä sekä tulkitsemaan ja arvioimaan sitä. Historiatietoisuus antaa pohjaa opiskelijan demokraattiselle osallistumiselle ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämiseksi.

Historian opetus auttaa opiskelijaa ymmärtämään yhteiskuntien muutoksen ihmisten toiminnan seurauksena sekä hahmottamaan omat mahdollisuudet vaikuttaa tämän päivän ja tulevaisuuden yhteiskuntaan (muutos ja jatkuvuus).

Esimerkkejä sopivista moduuleista sekä sisältö- ja taitotavoitteista:

- läpileikkaava teema molemmissa oppiaineissa (HI ja YH)
- historiassa esimerkiksi HI3 ja suomalaisen yhteiskunnan kehitys, HI1 ja yhteiskuntien muutos, HI4 ja maailmankuvan muutos tieteelliseksi maailmankuvaksi

EETTISYYS JA YMPÄRISTÖOSAAMINEN

Historian oppiaineessa tarkastellaan yksilön, luonnon ja yhteiskunnan välisten riippuvuussuhteiden muutosta pitkällä aikavälillä. Näitä käsitellään osana kestävää tulevaisuutta eettisyyden ja ympäristöosaamisen tavoitteiden mukaisesti. Historia syventää käsitystä siitä, miten yhteiskunnan nykyinen arvopohja on syntynyt, ja antaa valmiuksia moniulotteisten ilmiöiden ymmärtämiseen ja ratkaisemiseen humanistisesta näkökulmasta. Historiallinen empatia vahvistaa opiskelijan kykyä monipuoliseen eettiseen pohdintaan.

Ympäristön ja ilmaston muutosten historiallinen tarkastelu antaa valmiuksia tarkastella tämän päivän yhteisöjen toiminnan perusteita ja tehtyjen ratkaisujen seurauksia.

Esimerkkejä sopivista moduuleista sekä sisältö- ja taitotavoitteista:

- erityisesti HI1, ympäristöhistoria
- ratkaisukeskeisyys

Asettuminen menneisyyden ihmisten asemaan vahvistaa kykyä asettua toisen ihmisen asemaan ja ymmärtää tämän ratkaisuja aikansa lähtökohdista (historiallinen empatia).

Esimerkkejä sopivista moduuleista sekä sisältö- ja taitotavoitteista:

- läpileikkaava teema

GLOBAALI- JA KULTTUURIOSAAMINEN

Kulttuurien ja kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistavana oppiaineena historia syventää yksilöllistä, kansallista, eurooppalaista ja globaalia identiteettiä vahvistaen globaali- ja kulttuuriosaamista. Historian opetus tukee opiskelijan kasvua moninaisuutta ymmärtäväksi ja kansainvälisyyteen suuntautuneeksi yhteiskunnan vastuulliseksi jäseneksi. Historian oppiaineessa korostetaan jokaisen oikeutta omiin kulttuurisiin juuriinsa.

Historianopetus tarkastelee, miten asenteet ja suhtautuminen muihin kulttuureihin ovat muuttuneet ja miten ne on perusteltu eri aikoina.

Esimerkkejä sopivista moduuleista sekä sisältö- ja taitotavoitteista:

- HI1: löytöretket, kolonialismi
- HI2: Imperialismi, dekolonisaatio
- HI4: eurooppalainen kulttuuriperintö
- HI5: suomalaisten, saamelaisten ja muiden vähemmistöjen kulttuuriperintö
- HI6: suhtautuminen Euroopan ulkopuolisiin kulttuureihin, globalisoituvaa maailmaa

Historialla on vahva linkitys kansainvälisen osaamisen osa-alueeseen.

Historianopetus kannustaa kunnioittamaan kulttuuriperintöä mutta myös kulttuuriperinnön kriittiseen reflektointiin ja moniperspektiiviseen suhtautumiseen.

Esimerkkejä sopivista moduuleista sekä sisältö- ja taitotavoitteista:

- HI3: suomalaisuuden rakentaminen ja Suomen historian myytit
- HI6: eurosentrisyys

Historiallinen perspektiivi globalisaatioon, globaalin kansalaisuuden muotoutumiseen, maailman verkottumiseen ja keskinäisiin riippuvuuksiin auttaa ymmärtämään tätä päivää ja suuntaamaan tulevaisuuteen.

Esimerkkejä sopivista moduuleista sekä sisältö- ja taitotavoitteista:

- HI1: maailman verkottuminen
- HI2: keskinäisriippuvuuden maailma
- HI6: globalisoituvaa kulttuuria

MODUULIT

Alla olevassa taulukossa on nostettu esiin joitakin keskeisiä historian taitoja moduuleittain. Yleiset historian taidot ovat sovellettavissa kuitenkin kaikkiin moduuleihin. Taulukko on tarkoitettu virikkeeksi ja avaamaan joidenkin esimerkkien avulla historian taitoja, työtapoja ja arvioinnin keinoja.

MODUULI	HISTORIAN TAITOTAVOITTEET	ESIMERKKEJÄ TYÖTAVOISTA	ARVIOINNIN KEINOJA
Moduuli 1	<p>Kronologinen ajattelu: historian suurten linjojen hahmottaminen, muutos- jatkuvuus, syy-seuraussuhteet</p> <p>Historian tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö</p> <p>Historian tekstitaidot, asiatekstin tuottaminen ja lähdekritiikki</p>	<p>Seuraavat työtavat tukevat ryhmäytymistä, lukiolaiseksi kasvamista ja opiskelutaitojen kartuttamista:</p> <ul style="list-style-type: none">• mielenkiinnon herättäminen, motivaation luominen• tiedonhaku, sen kriittinen arviointi ja soveltaminen• eri lähdetyyppeihin tutustuminen ja lähdekritiikin opettelu• vertaisarviointiin harjaantuminen• yhdessä työskentelyn taitoja ja tapoja niin, että opiskelija kehittyy ja saa tilaisuuden osoittaa taitojaan myös yksilönä• yhteisesti tuotettu suullinen esitys, pedagoginen draama, väittälyharjoitus tai harjoiteltu puheenvuoro• yhteisöllistä sisällöntuotantoa: yhteinen teksti tai kuva-analyysi, videon, aikajanan tai käsitekartan tuottaminen analogisesti tai digitaalisesti• matalan kynnyksen teknologian luova käyttö• opiskelijoiden osallistaminen esimerkiksi ilmastonmuutoksen vastaiseen toimintaan.	<p>Opintojakson aikaisen osaamisen näytön arviointi voi olla yksilöön kohdennettua tai ryhmän tuotoksen arviointia.</p> <p>Itse- ja vertaisarviointi</p> <p>Arvioitavissa tuotoksissa mukana erilaisia taitoja edellyttäviä tehtäviä</p> <p>Arviointi kohdistuu historian osaamiseen ja sen soveltamiseen.</p>

Moduuli 2

Kansainvälisen politiikan käsitteiden käyttö ja ilmiöiden kontekstualisointi

Merkityksellisyys, muutos-jatkuvuus, syy-seuraussuhteet

Monipuolisen lähdeaineiston käyttö ja taito kytkeä tietolähteet asiayhteyteen / historian ilmiöön, intentioiden (lähteen laatijan, tarkoituksen, näkökulman) tunnistaminen

Monipuolinen tuottamisen taito (tekstien lisäksi muut tuotokset ja esitykset)

Ymmärrys historiallisesta empatiasta

Esimerkiksi yhteisesti tuotettu kansainvälisen politiikan historian tai oman aikamme median analyysi

Jatkuvan uutisvirran seuranta edistää kykyä johtaa itseään.

Historiapolitiikan esimerkkien löytäminen esimerkiksi totalitarismista ja toisesta maailmansodasta

Käsitteiden opiskelu pelillisesti ja kontekstoiden historian sisältöihin

Mikrohistorian arjen ja ihmisten kokemuksiin liittyvät lähteet vahvistavat historiallista empatiaa.

Pilapiirrosten ja kuvien tulkitseminen

Konfliktinratkaisutilanteiden ja kestäväen tulevaisuuden rakentamisen mallintaminen ja simuloiminen

Eri mediatekstien kriittinen tarkastelu

Propagandan ja tutkitun tiedon eron ymmärtäminen

Informaatiovaikuttaminen ja disinformaation tunnistaminen esimerkiksi videomateriaalin avulla

Mediaseurannan kaltaisen tuotoksen arvioiminen

Aineistotehtävät, joiden avulla voi arvioida historian taitoja

Moduuli 3	<p>Historian erilaiset lähteet, muuttuvat tulkinnat ja historiallinen tieto historiapolitiikan välineenä</p> <p>Merkityksellisyys, historiakulttuuri ja identiteetin rakentaminen</p> <p>Ymmärrys historiallisesta empatiasta</p> <p>Historiallisen muutoksen ja jatkuvuuden ymmärrys ja kronologinen ajattelu</p>	<p>Julkisuudessa esitetyn historian tulkinnan analysoiminen, historian käyttö ja väärinkäyttö</p> <p>Historian merkkien havaitseminen lähiympäristössä esim. liikkumalla</p> <p>Muistomerkit, patsaat, nimistö ja esineet historiatietoisuuden muokkaajina</p> <p>Historian viihdekäyttö ja populaarikulttuuri, esimerkiksi roolittaminen sosiaalisen median keinoin</p> <p>Oman suvun mikrohistorian tutkiminen: esimerkiksi digitaalinen sukututkimus kehittää yhteistyötä myös huoltajien kanssa</p>	<p>Tutkimus- ja tiedonhakutaitoja edellyttävät tuotokset</p> <p>Digitaalinen sisällöntuotanto ja sen arviointi</p>
Moduuli 4	<p>Kronologinen ajattelu: historian suurten linjojen hahmottaminen ja merkityksellisyys, muutos-jatkuvuus, syy-seuraussuhteet</p> <p>Historiakulttuuri ja identiteetin rakentaminen</p> <p>Ymmärrys historiallisesta empatiasta</p>	<p>Kulttuuriperinnön elämyksellisyys ja tunteet: äänimaailmojen luominen eri aikakausilta, puheiden pitäminen, elokuvan ja fiktion hyödyntäminen, kulttuurielämysten reflektointi</p> <p>Matalan kynnykset pienet tutkivat tehtävät, joiden avulla harjoitellaan historiatiedon soveltamista</p> <p>Eläytyvää oppimista ja luovaa tiedon prosessointia esimerkiksi podcastit, meemit, pitchaukset tai kuva-analyysit</p> <p>Aatteiden ja ismien työstäminen erilaisten soveltavien simulaatioiden avulla</p> <p>Läpileikkaavat temaattiset tutkimukselliset tehtävät</p>	<p>Itsenäisesti ja yhdessä tuotetut soveltamista ja tutkimisen taitoa edellyttävät tehtävät</p> <p>Arvioinnin kohteena voivat olla jotkin opiskelijan tuottamat yksittäiset, pienet tehtävät.</p> <p>Kaikkea tunnilla tehtäviä töitä ei aina tarvitse arvioida.</p> <p>Vertaisarvioinnin avulla voi harjoitella palautteen antamista ja vahvistaa esimerkiksi lähdekritiikin taitoja.</p>

Moduuli 5	<p>Historian ja arkeologian lähteiden käyttö, eri aikakausille tyypilliset lähteet</p> <p>Eri aikoina tuotettujen historia-käsitysten tunteminen ja esimerkiksi Suomen rakentumisesta esitettyjen käsitysten arviointi</p> <p>Kronologinen ajattelu, muutos-jatkuvuus</p> <p>Suomen alueen ja sen väestön sekä lähiympäristön historian ja Euroopan/maailman historian yhteyksien tunnistaminen</p> <p>Monipuoliset tavat tuottaa historiallista tietoa yksin ja yhteistyössä toisten kanssa: kirjoittamisen taidon syventäminen, monipuoliset tavat esittää tuloksensa</p> <p>Teemaan sopivien tietolähteiden löytäminen, arvioiminen ja käyttö omien tuotosten laatimisessa</p>	<p>Historian luova käyttö, esim. ihmisten elämän kautta mikrohistoriallinen tutkiminen, oppimisen pelillistäminen</p> <p>Työtapa (esim. portfolio) harjoittaa opiskelijaa suunnittelemaan opiskelua ja työskentelyä (itsensä johtaminen ja opiskelutaidot).</p> <p>Tietokirjallisuuden käytön mahdollisuudet (esim. lukupiiri)</p> <p>Paikallishistorian hyödyntäminen sisällöntuotannossa: esimerkiksi haastattelut, maiseman taltiointi, opiskelijoiden oma videotuotanto digitaalisen tarinankerronnan keinoin</p> <p>Museopedagogiikka ja museoiden kanssa toteutettavat projektit</p> <p>Suomen historian linkittäminen osaksi maailmanhistoriaa</p>	<p>Esimerkiksi portfolio-työskentely arvioinnin kohteena yksilö- tai yhteisöllisenä työnä</p> <p>Koko opintojakson aikainen toteutus mahdollistaa myös työprosessin aikaisen arvioinnin.</p> <p>Digitaalisen sisällöntuotannon arviointi</p> <p>Yhteisöllisen sisällöntuotannon arviointityökalut</p>
Moduuli 6	<p>Kulttuurintutkimukseen liittyvien käsitteiden käyttö</p> <p>Kulttuurien välisen vuorovaikutuksen ymmärtäminen historiallisessa ja nykypäivän kontekstissa:</p> <ul style="list-style-type: none"> • syy ja seuraus: miksi vuorovaikutus ollut sellaista kuin ollut • muutos ja jatkuvuus: miten vuorovaikutus muuttunut, mikä pysynyt samana <p>Kulttuuristen erojen kriittinen erittely ja stereotyyppien tunnistaminen ja purku</p> <p>Kyky tuottaa yksin tai ryhmässä kulttuuriin ja historiaan liittyvää kriittistä sisältöä</p> <p>Historialle ominaisen kriittisen sisällön tuottaminen on osa historian tekstitaitoja.</p>	<p>Kulttuurintutkimuksen käsitteiden käyttöä aineistotehtävissä</p> <p>Tutkimustehtävät ja pienet pitchaukset</p> <p>Kulttuurimessut: kulttuurin ilmiöiden esittäminen muille</p> <p>Kotikansainvälisyyden, koulun oman kielivarannon ja monikulttuurisuuden huomioiminen</p> <p>Simulaatioiden ja draaman käyttö: esimerkiksi eurooppalaiset tuomiolla tai tapakulttuuri</p> <p>Opiskelijoiden osallisuutta lisäävät tehtävät (monikulttuuristen opiskelijoiden osallistaminen)</p>	<p>Vertaisarviointi + palaute (esim. kulttuurimessujen tai tutkimustehtävien yhteydessä)</p> <p>Opponointi</p>

Monilukutaito: käsitteiden
avaaminen pelillistämisen
keinoin
